

«Պատճառ զրոյս այս է որ մեք Խօջայ Մէլիք Աղէ որդի եւ թոռունք. եւ հարսունք մեր հայր եւ պապ եւ ըսկեսրօր Մէլիք աղէ յիշատակն հոգեւոր որ թողեր էր. այսինքն ա(ստուա)ծաշունչն. եւ այլ չորս հատ գըրեանքն. որ է մէկ հարցմունք մէկ դատաստանապիրք. մէկ պատմագիրք եւ բարդիրք ի միասին. մէկ Միխայէլ այս հինգ գրեանցս չորսն թուղթէ մէկ ա(ստուա)ծաշունչն մաղաղաթ եւ ոսկէ տուփ Իստամբօլու բանն: Այս հինգ զիրքս որ մեր ծնողաց հոգեւոր յիշատակն է. մեք այլ մեր յօժարութեամբն եւ մեր կամօքն ընծեցինք. Զուղայու Սբ. Ամենափրկչի վանացն որ վախճ եւ յիշատակ լինի. որ միաբանքն սիրով կարգան վասն սիրոյն Քի. մեր ծնողացն հոգւոյն ողորմեցի ասէն. որ ցօղ ողորմութե(ա)ն Քս.ի ցօղեցի ի շիրիմս ծնողացն մերոց. եւ որդոց եւ դստերացն իրեանց որ հանգուցեալ են առ Ա(ստուած) այսինքն

Խօջայ Մէլիք Աղային. եւ կողակցին իւրոյ Նաշխունի եւ որդոցն Միքայէլին. Աղա Խաչիկին. Սինանին. եւ Քաշունին եւ քեռ սոցա Սօլթանփաշէ երկու Մէլիքնաղին: Արդ ես Աղա Խաչիկս որ հոչակեալ պզտիկ աղաս եմ. իմ յօժարութեամբն եւ այլ վարիսներովն. այս հինգ զիրքս ընծայ եւ վախճ արարաք Սբ. Ամենափրկչի վանացն: Ի թուին ՌՃԺԶ (1667) ումն Յուլիս ամսոյ ԻԸ (28): Ես Մէլիք Աղէ որդի Աղա Խաչիկս որ մանչուր պզտիկ աղայս անորդի իմ յօժարութեամբն վերոյգրեալ հինգ գրեանքն վախճ եւ յիշատակ արարի Սբ. Ամենափրկչի վանացն մօրհեցի վկայութեամբ»: (Քառակուսի կնիք ԱՂԱ ԽԱՉԻԿ)

«Ես Սինանի կողակցի Մարիամս. եւ Սինանի դուստր Սօլթանփաշէ. եւ ես Սինանի որդի Իսրայէլս. այս վերոյգրեալ գրեանցս որ են հինգ Ամենափրկչին վախճ ար(ա)րինք մեր կաման եւ մեր յօժարութեամբն: Ես Բաղումի դուստր Նաշխունս իմ յօժարութեամբն այս վերոյգրեալ հինգ զիրքն Սբ. Ամենափրկչին վախճ եւ յիշատակ տուաք վ(ա)ս(ն) իմ ծնողաց հոգւոյն եւս առաւել իմ մանուկ եղբոր Թէոմին հոգւոյն որ միաբանքն կարգան մեր ծնողաց հոգւոյն ողորմեցի ասէն եւ մեղ եւս»^{*})

Այսպէս, Խօջա Սաֆարի որդւոց, հարսնւորուն եւ թոռանց մասին թանկադին մանրամասնութիւններ կը գտնենք այս վաւերաթուղթին մէջ: Խօջայ Սաֆարի թոռ Աղա Խաչիկ անորդի է, Սինան ունի մանչ մը եւ աղջիկ մը եւ այլն, որոնք իրենց կարգին ցեղարանական տախտակին մէջ նշանակուած են:

Շատ հետաքրքրական է այն պարագան, որ այդ մեծատուն գերդաստանին մէջ պահուած հինգ ձեռագիրերու խօսքը կ'ըլլայ: Այս

*) Նոր Զուղայի դիւանը մեծ մասով լուսանկարած եմ: Սահայն, դժբախտարար, երբ տարիներ վերջ ուղեցի խիստ յաջող դիւանի լուսանկարներս գործածել ուսումնասիրութեանս համար, նկատեցի որ 10 ծրար կամ 375-ի մօտ լուսանկարներու «Ֆիլմ»եր, Նոր Զուղայեցի լուսանկարիչին անզգոյշութեան պատճառաւ լաւ էին լուացուեր եւ գործածուած գեղը տարիներ վերջ բերեղանալով վընասած էր «Ֆիլմերը»՝ զանոնք հազիւ կամ բոլորովին անգործածելի ընելով: Փճացած էին նաեւ Նոր Զուղայի մանրանկարներէն 75 հատի մօտ մանրանկարներու «Ֆիլմեր»։ Բարեբախտարար, քաշած նկարներու մէկ կոտորակն էր ասիկա եւ 1000-էն աւելի նկարներ խիստ յաջող եւ գործածելի են իմ մօտս:

Յարութիւն Տէր Յովհաննանց ալ մասամբ հրատարակած է այս վաւերաթուղթը (Պատ. Նոր Զուղայու, Սպահան, 1880, Բ. հատոր, էջ 17: Ան կը գրէ այս ձեռագիրներուն մասին: «Այժմ ի գրքատան վանին՝ ոչ գոն այնքիկ մատեանք»: (Անդ՝ էջ 17)

*) Հոս գործածուած օտար բառերուն իմաստը: Ըտկեսրօր — կեսրայր: Վախճ, թուրքերէն վազֆ—կտակ: Վարիս—ժառանգորդ: Մանչուր, թուրքերէն մեհչուր—հոչակաւոր: Մօրհեցի, թուրքերէն մեհիւր—կնիք բառէն, կնքեցի: